DETRACÁT, -Ă, *detracați, -te,* adj. (Livr.; adesea substantivat) Smintit, țicnit, dezechilibrat; decăzut din punct de vedere moral. – V.**detraca.** Cf. fr. détraqué.
Ex> Poate fi luată drept zodie(semn) gândirea **detracată(dezechilibrată)**, în orice caz strâmbă... **ZÓDIE** s. **1.** zodiac, semn zodiacal. *(Există 12 ~ii.)* **2.** constelație, **semn**. *(Cele 12 ~ii ale zodiacului.)* **3.** *zodia racului* = (pop.) zodia cancerului. **4.** (înv. și pop.) planetă. *(În ce ~ te-ai născut?)* **5.** destin, fatalitate, menire, noroc, predestinare, soartă, ursită. *(Așa i-a fost ~.)*

A CONFERENȚIÁ ~éz *intranz. (despre conferințe)* A expune în mod public. Ex> Avusese un ascendent asupra mea pe care îl pierduse apoi o dată **conferenţiind (aici înseamnă a conferenţia dar poate fi şi a expune în mod public folosit în alt context)** despre "unele aspecte ale prelucrării folclorului în opera poetică a lui Ion Amăicăliţului".

INEXTRICÁBIL, -Ă, *inextricabili, -e,* adj. (Rar; despre situații, întâmplări etc.) Foarte încurcat și complicat; de neînțeles, de nelămurit. Ex: Compromisul e **inextricabil (extrem de complicat, de înţeles)**, chiar dacă Christos a eşuat.

NOTÓRIU adj. **1.** v. *arhicunoscut*. **2.** v. *consacrat*. **3.** v. *evident*. Care este cunoscut de toţi.
Ex : o nulitate **notorie**.

SINCOPÁT adj. **1.** ritmic. *(Muzică ~.)* **2.** sacadat. *(Ritm ~ al versurilor.)* Ex: Zise Micu, şi r'se sincopat (sacadat).

STICLÍ, *sticlesc,* vb. IV. Intranz. A luci (ca sticla), a sclipi, a scânteia. ♦ (Despre ochi, privire) A străluci, a scapără (de bucurie, de plăcere). ◊ Expr. *A-i sticli cuiva ochii (pe undeva)* = a fi, a se găsi, a trăi (undeva). ♦ Tranz. A aținti, a pironi, a fixa ochii. Ex: Cu privirea **sticlind** (scânteind, strălucind)de o bizară satisfacţie...

CONVENÍ, *convín,* vb. IV. Intranz. **1.** A corespunde cu dorințele cuiva, a fi pe placul cuiva. **2.** A cădea de acord cu cineva; a se învoi, a se înțelege. ♦ Tranz. A accepta, a admite. ♦ A încheia o convenție. Ex: Asta e adevărat, **conveni** (admiţând)el...

PECETLUÍ, *pecetluiesc,* vb. IV. 1. Tranz. A pune, a aplica o pecete (1); a sigila; a autentifica, a confirma documente, scrisori etc. prin aplicarea unei peceți; *p. ext.* (înv. și pop.) a închide, a zăvorî uși, case etc. ♦ Fig. A stigmatiza, a dezonora. 2. Tranz. Fig. A consimți, a consolida; a definitiva, a confirma. ♦ A decide, a determina, a hotărî soarta, destinul etc.
cuiva. 3. Refl. și intranz. Fig. A se fixa, a se întipări în minte, în memorie etc. 4. Tranz. A fixa, a înțepeni.

PECETLUÍ vb. v. *decide, determina, fixa, hotărî, înfiera (definiţia mai jos), rămâne, stabili, stigmatiza.*

ÎNFIERÁ, *înfierez,* vb. I. Tranz. **1.** A însemna un animal cu ajutorul fierului înroșit. **2.** Fig. A condamna cu toată severitatea, a osândi în public; a stigmatiza. – **În + fier.**

VINDICATÍV, -Ă, *vindicativi, -e,* adj. (Livr.) Răzbunător. Ex: Dar Ion Micu tăcea, iritat şi **vindicativ**.

EȘAFODÁJ, *eșafodaje,* s. n. **1.** Construcție provizorie alcătuită din bare de lemn sau de metal legate între ele, pentru a susține o platformă cu materiale, instalații, muncitori etc. în timpul executării unei construcții. **2.** Fig. Ansamblu de date, de argumente, de exemple etc. pe care se bazează o operă, o concepție, o ipoteză, o teorie. Ex: Deşi întregul **eşafodaj** pe care şi-l construise în apărarea sa de învinuirea că fusese un laş nu era străin de ceea ce îi spuneam eu.

RÍCTUS, *rictusuri,* s. n. Contracție a mușchilor feței, care dă figurii expresia de râs crispat; strâmbătură a gurii provocată de această contracție, care apare în unele boli ale sistemului

nervos și dă impresia de râs forțat. Ex: Şi avu un **rictus** (grimasă) care îi stâmbă buzele palide. **RÍCTUS** s. v. *grimasă, schimonoseală, schimonosire, schimonositură, strâmbătură.*

BOGOMILÍSM s. n. Doctrină și sectă dualistă apărută în sec. X în Bulgaria și răspândită apoi în țările balcanice, în Rusia și în alte părți, care contesta treimea divină ortodoxă, existența umană a lui Cristos, respingea riturile ortodoxe, inclusiv botezul, nu accepta ierarhia bisericească etc.

HAZÁRD, *hazarduri,* s. n. Împrejurare sau concurs de împrejurări (favorabile sau nefavorabile) a căror cauză rămâne în general necunoscută; *p. ext.* întâmplare neprevăzută, neașteptată. ♦ Soartă, destin. ◊ *Joc de hazard* = joc de noroc. – Din fr. **hasard.** Ex : Avusese dreptate, nu din acea parte mă pândea **hazardul** (împrejurare nefavorabilă).

JUBILÁȚIE *s.f.* (*Rar*) **Jubilare; veselie mare.**

STERP, STEÁRPĂ, *sterpi, -e,* adj. **1.** (Despre pământ, locuri etc.) Care nu rodește (suficient), care nu este productiv; neroditor. ♦ (Despre epoci, ani) În care pământul nu a rodit (suficient); sărac în produse ale pământului. ♦ Fig. (*Despre priveliști*) Fără viață, sărac, dezolant. **2.** (Pop.: despre animale și plante) Steril (**1**). ♦ (Despre căsătorii) Din care nu au rezultat copii. **3.** Fig. Care nu produce nimic, care nu dă nici un rezultat; infructuos, zadarnic, fără conținut; steril. Ex: *imaginaţie stearpă*(sterilă, săracă, neroditoare, înţelenită, chircită, frustă).

STERP adj. v. *chircit, degenerat, ineficace, ineficient, infructuos, inutil, închircit, înțelenit, necultivat, nedesțelenit, nedezvoltat, nefolositor, nelucrat, netrebuincios, neutil, pipernicit, pirpiriu, pricăjit, prizărit, sec, secat, sfrijit, uscat, van, zadarnic.*

șvung, *șvunguri s. n.* **1.** temperament. **2.** eficiență.

MAT[2]**, -Ă,** *mați, -te,* adj. **1.** Care este fără luciu, fără strălucire; șters[2]. **2.** (Despre sticlă; *p. ext.* despre obiecte de sticlă) Care este lipsit de transparență. **3.** Fără lumină; împâclit, acoperit. **4.** Fig. (Despre sunete) Care are rezonanță slabă; surd, înfundat. – Din fr.
Ex : *chipul **mat*** (şters, străveziu) al Clarei deveni stacojiu...

POTENȚÁ, *potențez,* vb. I. Tranz. și refl. A (se) amplifica, a (se) întări, a (se) intensifica; a (se) accentua (cu măsură). Ex: să *potenţez* adică iarăşi prin prezenţa mea afecţiunea ei bleagă pentru bărbatu-său, care, desigur, îi spusese că sunt liber.

ODGÓN ~oáne *n.* 1) Funie groasă, gudronată, folosită, mai ales, în marină. 2) Orice funie groasă. dar această legătură pe care o descopeream părea groasă ca odgonul...

LEHÁMITE s. f. (Pop.) Oboseală, plictiseală, dezgust, silă (față de cineva sau de ceva). ◊ (În expr.) *A-i fi* (sau *a i se face*) cuiva*lehamite* (de ceva) = a-i fi (cuiva) silă, a se dezgusta, a se scârbi (de ceva). Te roade dom' profesor, şi începe să ţi se facă lehamite.

PRIAPÍSM s. n. (Med.) Stare de erecție a penisului prelungită în mod anormal, adesea dureroasă și neurmată de ejaculare. Priapic. Ex: începând să ghicesc în el mai limpede acest amestec de afecţiune şi **cinism priapic**.

DIAFÁN, -Ă, *diafani, -e,* adj. (În limbaj poetic) Foarte *puțin dens, foarte subțire, lăsând să străbată lumina, fără a permite distingerea clară a formelor și a contururilor*; (despre față și mâinile omului) cu pielea fină, delicată, palidă (lăsând să se străvadă vinișoarele albastre). [Pr.: *di-a-*] – Din fr. **diaphane** Ex: Mă uitai direct la ea şi mă mirai că avusesem cîndva *visul* diafan s-o ţin vreodată în braţe.

LILIACHÍU ~e (~i) Care este de culoarea florii de liliac; violet-deschis

STACOJÍU, -ÍE, *stacojii,* adj. De culoare roșu-aprins (ca a stacojului sau ca a racului fiert).

ASCENDÉNT, -Ă I. *adj.* 1. urcător, suitor; ascensiv. ◊ (despre un astru) care se înalță deasupra liniei orizontului. 2. (fig.) în dezvoltare progresivă. II. s. m. f. rudă în linie directă care face parte dintr-o generație anterioară. III. s. n. 1. înălțare a unui astru deasupra orizontului. 2. (astrol.) parte a cerului deasupra orizontului în momentul nașterii cuiva; semn zodiacal ridicat deasupra orizontului estic, la naștere. 3. autoritate morală, influență (asupra cuiva). (< fr. *ascendant*, lat. *ascendens*)
Ex : Aşa cum îmi
SAȚIETÁTE *s. f.* 1. saț, saturație; îmbuibare. 2. plictiseală, oboseală, dezgust provocat de suprasaturație; saturație. Parcă îi auzeam vocea repetând până la **saţietate.**

jugănì v. a scoate testiculele la cai spre a-i face mai docili la tras. Ex: în timp ce eu şi alţii ca mine , care nu trăim decât în prezent, semănăm cu unul **jugănit**.

FRIGÍD ~dă (**~zi**, **~de**) 1) Care manifestă indiferență; lipsit de afectivitate. 2) *(despre persoane)* Care vădește aversiune și/sau indiferență față de actul sexual; lipsit de plăcere sexuală. /<fr. *frigide*, lat. *frigidus* . Poate că ai fost totdeauna o **frigidă**!

EXUBERÁNT, -Ă *adj.* 1. care își manifestă sentimentele prin demonstrații exterioare, vii, excesive; expansiv. 2. abundent; luxuriant. Ex: să nu devenim stupizi în **exuberanţele** noastre.

BRAVÁ[1], *bravez,* vb. I. Tranz. A înfrunta bărbătește, vitejește (o primejdie). ***♦ A se expune în mod inutil unei primejdii***. – Din fr.
Ex: Moi o să vă sfătuim să luaţi cuvântul, o să vi-l dăm imediat şi o să curmăm orice alte întrebări şi, fără să **bravaţi**, răspundeţi liniştit şi **ponderat**. **PONDERÁT, -Ă,** *ponderați, -te,* adj. (Despre oameni și manifestările lor) Care dovedește cumpătare, moderație, echilibru; moderat, echilibrat, cumpătat, chibzuit; măsurat; potolit, liniștit. – Din fr. **pondéré.**

VRÁNĂ, *vrane,* s. f. **1.** Gaură rotundă sau dreptunghiulară făcută la butoaiele înfundate, pentru a putea introduce sau scoate vinul, murăturile etc. **2.** Parte a morii prin care curge făina. Ex: dar acea **vrană** sau acel **cep** din caer ţâşneau înainte din fiinţa mea, ca dintr-un butoi cu vin bucuriile, ori fuseseră astupate, ori butoiul era gol. **CEP ~uri** *n.* 1) Dop de lemn cu care se astupă gaura de scurgere la un butoi. 2) Gaură mică într-un butoi care se astupă cu un astfel de dop. ◊ **A da ~** a începe un butoi (cu vin).

RECLUZIÚNE, *recluziuni,* s. f. (Jur.; ieșit din uz) Pedeapsă privativă de libertate prevăzută pentru anumite infracțiuni calificate drept crime. ♦ (Livr.) **Izolare, solitudine**. [Pr.: *-zi-u-*] – Din fr. **réclusion**. Ex: În **recluziune** luciditatea şi simţul realităţii pot slăbi în aşa măsură, încât cel mai mic eveniment capătă proporţii nemăsurate.

GÁDINĂ, *gadine,* s. f. (Pop.) Animal sălbatic; jivină, dihanie Ex> Mamă ai fost, acum eşti o gadină, care mai mult încurcă drumul...

VÉRVĂ s. f. Însuflețire, avânt, imaginație, fantezie care animă pe cineva (fiind exprimată prin cuvinte); *bogăție verbală* rezultată din această stare de spirit; volubilitate. ◊ Expr. *A fi în* (sau *în*) *vervă* = ***a)*** *a fi însuflețit, volubil, avântat*; **b)** (despre sportivi, artiști etc.) a manifesta o formă deosebit de bună. — Din fr. **verve.** Ex: Îi stârnise şi mai mult **verva** sarcastică.

PAÍNG, *paingi,* s. m. Păianjen. – Din slavă veche. ***pa(i)okŭ.**

ANCESTRÁL, -Ă adj. Transmis prin ereditate; ereditar, moștenit; strămoșesc. Ex: Nepăsarea lui **ancestrală(ereditară).**

FÁMEN, *fameni,* s. m. (Înv.) Bărbat castrat; *spec.* eunuc. **♦ Fig. Bărbat decăzut din punct de vedere moral.**

Ex : Iar de mine părea să se fi lipit un individ care părea să fie un **famen**, cu un ten de adolescent şi păr albit la tâmple.

INDEFINÍBIL, -Ă, *indefinibili, -e,* adj. Care nu poate fi definit, care nu se poate explica; nedeterminat, neprecis, nelămurit, Ex: dacă nu te-ar fi izbit prin ceva indefinibil murdar…

CALMÚC, -Ă, *calmuci, -ce* adj., ș. m. și f. 1. Adj. Care aparține Regiunii Autonome Calmuce din U.R.S.S. și populației ei, privitor la această regiune și la populația ei. 2. S. m. și f. Persoană care face parte din populația de bază a Regiunii Autonome Calmuce din U.R.S.S. – Rus kalmyk.

BLEÁNDĂ[1], *blende,* s. f. (Pop.) Sperietoare de păsări. ♦ Epitet pentru o persoană fără energie, molâie, bleagă.

EXPECTATÍVĂ ~e *f.* Așteptare a unui moment potrivit (bazată pe anumite calcule, promisiuni etc.) pentru a interveni într-o situație, într-o chestiune. Ex: dar apoi se uită la mine fără să clipească, în **expectativă**.

DETURNÁ *vb. I. tr.* **1.** A întrebuința în mod ilegal fonduri (sau alte materiale) în alt scop decât cel pentru care au fost destinate. ♦ A delapida. **2.** A întoarce un vehicul aerian din cursa lui; a fura un vehicul aerian în scop de șantaj sau ca act de piraterie aeriană. [< fr. *détourner*]. A întoarce, a schimba. Ex: şi atunci copilul se încredinţă glasului cunoscut, îşi **deturnă**(schimbă, întoarse) privirea şi îngână interogativ: "Tata!?"

ABSTRÁGE, *abstrag,* vb. III. Tranz. A desprinde o însușire independent de obiectul sau de obiectele cărora le aparține; a judeca izolat, în afara unui context. Ex : Şi-mi întoarse spatele cu o expresie atât de **abstrasă (abstractă)**, încât ai fi zis că nu vorbise cu un om, ci cu el însuşi.

HĂMESÍT, -Ă, *hămesiți, -te,* adj. (Fam.) **1.** Foarte flămând, mort de foame; lihnit. **2.** Lacom, nesățios, nesăturat Ex: O epavă fără dinți, cu pungi la ochi, **hămesit** după un castron cu ceva muadar în el, dar care îl făcea **hulpav**.

HÚLPAV, -Ă, *hulpavi, -e,* adj. (Reg.; adesea adverbial) Foarte lacom la mâncare; mâncăcios. În exemplul de mai sus.

AXIÓMĂ ~e *f. și fig.* 1) Adevăr fundamental care nu trebuie demonstrat; Adevăr admis în general și acceptat ca real fără a fi demonstrate. Ex: Să-I dăm mai degrabă această clară şi indiscutabilă **axiomă**: Cosorul lui Moceanu a fost inventat de Moceanu.

DREZÍNĂ, *drezine,* s. f. Vehicul ușor, asemănător cu un vagonet, acționat cu mâna, cu pedale sau cu un motor, care servește la transporturi ușoare pe o linie ferată. Vagonetă.

PIPERNICÍT, -Ă, *pipernici̦ti, -te,* adj. (Despre animale, plante sau părți ale lor; adesea substantivat) Care s-a oprit din creștere, din dezvoltare sau a degenerat din punct de vedere biologic (din cauza unor condiții neprielnice); chircit, sfrijit. EX : Avea musafiri când sosii, pipernicitul şi fatala Tamara.

DEFULÁ, *defulez,* vb. I. Tranz. (Psih.) A da curs liber ideilor sau tendințelor refulate în subconștient. ♦ (Fam.) A-și descărca sufletul. Ex : şi apoi timp de un ceas sub avalanşa **defulării(descărcării sufletului)** spectaculoase a unui sentiment al ei de violență şi de înstrăinare totală.

INEXTRICÁBIL, -Ă, *inextricabili, -e,* adj. (Rar; despre situații, întâmplări etc.) Foarte încurcat și complicat; de neînțeles, de nelămurit.

SUBLIMINÁL, -Ă *adj.* Sub pragul conștiinței. ◊ *Excitație subliminală* = excitație foarte slabă, sub nivelul pragului senzorial, care nu poate provoca o senzație. [< fr. *subliminal*, cf. lat. *sub* – dedesubt, *limen* – prag].
lotromán, *lotrománi,* s.m. (reg.) hoțoman, tâlhar, șmecher.

SCABRÓS, -OÁSĂ, *scabroși, -oase,* adj. (Livr.) Necuviincios, indecent; nerușinat, murdar, scârbos, trivial, obscene, care vadeste lipsa de pudoare.

Ex: Cunoastem toti asemenea întâmplări **scabroase** şi în acelaşi timp de un comic imens.

REPUGNÁ, pers. 3 *repugnă,* vb. I. Intranz. (Livr.) A-i produce cuiva silă sau dezgust, a-i provoca cuiva oroare, a-i displăcea profund, a produce repulsie, a inspira repugnanță.

EX: Operatiune de scindare a constiintei care imi **repugnă**, exclamă în cele din urmă, îndârjit, Petrini.

TERN, -Ă, *terni, -e,* adj. (Livr.) Fără luciu, șters, spălăcit; ***fig.*** fără relief, fără culoare; mohorât, monoton.
TERN adj. v. *anost, banal, comun, monoton, placid, plictisitor, prozaic, spălăcit, șters, uniform.*

EX: Desigur, acum omul nu ne mai spune nimic şi ne mirăm că avem în fața noastră un ins obişnuit şi ***tern****.*

SEMÉȚ, -EÁȚĂ, *semeți, -e,* adj. **1.** (Adesea substantivat) Mândru, falnic, măreț; trufaș, sfidător, obraznic. ◊ (Adverbial) *Privește semeț.* **2.** Îndrăzneț, curajos; plin de avânt, de elan; avântat.
EX : mi-a întors spatele şi, cu mâna în buzunar, **semeț**, zornăind nişte chei, a intrat în hol şi a început să strige.

ANODÍN, -Ă, *anodini, -e,* adj. Fără importanță sau valoare; fără urmări, neînsemnat, inofensiv.

Ex: cei mai cultivați păreau cei mai **anodini** indivizi, blocați în forul lor interior de jena de a nu părea ridicoli exprimând idei despre care ei ştiau că nu sunt ale lor.

BOÁRE s. f. Adiere plăcută de vânt, răcoritoare, briză, suflare. 2. Fig. Mireasmă, parfum. 3. zăpuşeală, căldură.
Ex: şi văzui cu surprindere cum i se accentua pe chip o **boare** de tristețe, espresie parcă a unu iregret adânc.

CAÚSTIC, -Ă *adj.* **1.** (*Despre substanțe*) Care distruge țesuturile animale și vegetale. **2. (*Fig.*) Mușcător, ironic, răutăcios, satiric**.
Ex: limbajul cu tresăriri **caustice** şi adesea memorabile.

PLENÁR, -Ă, *plenari, -e,* adj. **1.** (Despre ședințe, adunări, reuniuni) Care se ține cu participarea tuturor membrilor. ♦ (Substantivat, f.) Consfătuire, adunare, ședință la care participă toți membrii unui for de conducere, ai unei organizații etc**. 2. (Livr.) Total, întreg, complet; desăvârșit, deplin.**
Ex: care să-ți dea sentimentul **plenar** că e pentru tordeauna...
GRASEIÁT, -Ă, *graseiați, -te,* adj. Cu sunetul „r" pronunțat în mod uvular sau velar (ca francezii).
Ex: după ce îşi debită frazele lui **graseiate**.

INCONGRUÉNT, -Ă, *incongruenți, -te,* adj. Care nu este congruent, care nu se potrivește, care nu este în concordanță cu ceva; nepotrivit, neconcordant.
Ex: "s-a cărat" e un limbaj cam **incongruent.**

LACÓNIC, -Ă, *laconici, -ce,* adj. (Despre vorbire, stil) Care se exprimă în puține cuvinte; scurt, succint, concis, lapidar. ♦ (Despre oameni) Care vorbește puțin (și precis).

Ex : Imi răspunse ea **laconică**...

AFERÁT, -Ă, *aferați, -te,* adj. Care este sau care pare că are multe treburi, că este foarte ocupat.
Ex: Petrică o ajuta **aferat**, cu o expresie pe care o bănuisem de ieri, când ea îmi spunea că nu e supărat pe mine.

GABARDÍNĂ *f.* Stofă fină de lână cu dungi oblice în relief pe ambele părți.
Ex : haină scurtă de vânt, din **gabardină** albicioasă, pornirăm.

FERFENIȚÍT[2]**, -Ă,** *ferfenițiți, -te,* adj. (Pop. și fam.) Sfâșiat în bucăți, zdrențuit; ferfenițos.
Ex : cărțile care îi dispăreau din bibliotecă şi i se întorceau **ferfenițite** sau nu se mai întorceau deloc.

MACULÁ, *maculez,* vb. I. tranz. (Livr.) A păta, a murdări, a mânji.
Ex: Am înțeles: voia să ne **maculeze**, pe Matilda şi pe mine, chiar în pragul idilei, şi să ne reducă la neant.

PROPENSIÚNE, *propensiuni,* s. f. (Livr.) Înclinare firească, tendință, dispoziție naturală către ceva.
PROPENSIÚNE s. v. *aplecare, aplicație, aptitudine, atracție, chemare, dar, har, înclinare, înclinație, înzestrare, pornire, predilecție, predispoziție, preferință, talent, vocație.*
Ex: În cartea sa *Asupra moravurilor* vorbeşte despre **propensiunea** omului de jos, care vrea să ajungă sus călcând pe cadavre.

VÍNDIAC, *vindiacuri,* s. n. Haină scurtă special confecționată pentru a apăra de vânt; canadiană, hanorac.
Petrică scoțând din buzunarul **vindiacului** un plic.

REVIVIFIÁ *vb. I. tr.* A revitaliza.
Ex: ale cărui sentimente pot suferi o puternică **revifiere**(revitalizare), care îți pot da iluzia unei iubiri mari pentru tine.

PEREMPTÓRIU, -IE, *peremptorii,* adj. (Livr.) Care nu poate fi tăgăduit, combătut cu nimic (atât este de evident); vădit, evident.

PEREMPTÓRIU adj. v. *categoric, cert, evident, incontestabil, indiscutabil, necontestabil, necontestat, nediscutabil, neîndoielnic, neîndoios, netăgăduit, sigur, vădit. EX: continuă ea şi mai **peremptoriu**…*

AROGÁ, *aróg,* vb. I. Tranz. A-și atribui în mod abuziv o calitate, un drept.
EX: dacă vă **arogați** dreptul de a-i judeca şi pe cei care se cred în mod firesc buni

INCULCÁ, *incúlc,* vb. I. Tranz. (Livr.) A întipări în mintea cuiva, prin repetare, o idee, o concepție, o norma de purtare. EX: o inventie pe care nu stiu cine ne-o **inculcă** încă de mici.

LANGURÓS, -OÁSĂ, *languroși, -oase,* adj. (Adesea peior. sau ir.; și adverbial) Plin de sentimentalism; galeș, sentimental.

HECATÓMBĂ, *hecatombe,* s. f. Jertfă religioasă (de o sută de animale) care se făcea la popoarele vechi. ♦ Denumirea sărbătorii în care se făceau asemenea jertfe. ♦ Fig. Masacru, măcel; grămadă de cadavre. Ex: Scene monotone de oroare si cifre statistice despre **hecatomba** in care au pierit milioane de fiinte umane.

HIPERTROFÍE *s. f.* 1. creștere de volum anormală a unui organ sau țesut. **2.** dezvoltare excesivă a unui caracter, a unei activități Ex: caci indignarile lui ascundeau o discreta **hipertrofie** a eului, silit mereu sa se apere si sa vada in ceilalti numai imbecilitate si prostie.

IREPRESÍBIL, -Ă *adj.* Care nu poate fi reprimat. EX: … imi starnea rasul spontan, **irepresibil**, asa cum ni se intampla cand cineva cade din tramvai sau e stropit cu noroi de sus pana jos.

INEXORÁBIL, -Ă, *inexorabili, -e,* adj. Care nu poate fi înduplecat, neînduplecat, implacabil.
Ex: şi o dorință **inexorabilă** de a fi în ființa ei mă îmbăta.

REVERÍE s. contemplaţie, meditaţie, vis, visare, stare de visare cu ochii deschişi.
Ex: fără gânduri, şi fără țintă şi mai ales fără **reverie**, fiindcă într-o astfel de stare nu mai vezi lucrurile din jur…

VERTIGINÓS, -OÁSĂ, *vertiginoşi, -oase,* adj. Care se produce, se mişcă, se succedă cu mare viteză, cu rapiditate. **VERTIGINÓS** adj. **1.** precipitat, (fig.) prăpăstios, vijelios. *(O coborâre ~oasă.)* **2.** ameţitor, fulgerător, precipitat. *(O cădere ~oasă în gol.)*
Ex: Era prea tîrziu, acel surâs, ca un grăunte biblic, căzuse pe un teren care dăduse roade: **vertiginos**, talgere viforoase acoperiră şi întoarseră pe dos acest cântec al libertății mele...

LENTOÁRE *s.f.* (*Franţuzism*) Încetineală; (*fig.*) greutate în înţelegere, caracterul celui care nu întelege repede.
Ex: de aici pasul ezitant, legănat de o nesfîrşită **lentoare**, dar nu putea suporta ceva, un gînd care îi apăruse…

LOZÍNCĂ, *lozinci,* s. f. Formulare concisă şi pregnantă a unei idei, destinată să reţină atenţia şi utilizată pentru propagandă politică, publicitate etc. ♦ Placardă, afiş etc. pe care se află o inscripţie cu un astfel de conţinut.
Ex : Dar eu nu te-am invitat la mine să-ți spun **lozinci**.

HABÓTNIC, -Ă, *habotnici, -ce,* adj., s. m. şi f. (Persoană) care respectă cu scrupulozitate exagerată prescripţiile religiei; bigot. – Din rus. **habadnik** „membru al sectei religioase evreieşti «Habad»”.
Ex : starea ei de spirit devenea, ca la unii credincioşi, **habotnică**, în discuțiile obişnuite, intratabilă.

REPLIÁ, *repliez,* vb. I. **1.** Refl. (Mil.) A se retrage în ordine. **2.** Tranz. A strânge (după ce a fost desfăşurat) prin suprapunerea unei părţi peste alta.
Ex : aici nu mai merge cu astfel de **replieri** în noi înşine.

LIVÍD, -Ă, *livizi, -de,* adj. (Despre faţa omului) Vânăt, învineţit (de emoţie, de frig, de oboseală). ♦ Fig. (Despre lumină) Slab, palid.
Ex: În privirea ei, cer **livid** din care se naşte uraganul.

SOMITÁTE, *somităţi,* s. f. Persoană care se bucură de un mare prestigiu pentru merite deosebite într-un anumit domeniu de activitate.
Ex : unii dintre ei **somități** în medicină...

TRANSFIGURÁ, *transfigurez,* vb. I. Tranz. și refl. A(-și) schimba (în mod esențial) expresia, *înfățișarea, forma, conținutul, caracterul, natura, starea de spirit*; *p. ext.* a (se) transforma.
Ex: ale căror trăsături se **transfigurau** exprimând o credință adevărată.

NET, -Ă, *neți, -te,* adj. **1.** (Adesea adverbial) Clar, deslușit, precis; hotărât, categoric. **2.** (Despre venituri) Din care s-au scăzut cheltuielile, impozitele; curat; (despre greutatea mărfurilor) din care s-a scăzut daraua, ambalajul. – Din fr. **net.**
Ex: Din acest nimic îi țâşniră scântei reci din ochi şi o voce **netă**: Ai cheile, de ce mă faci să cobor de pomană?

DEȘUCHEÁT, -Ă, *deșucheați, -te,* adj. (Pop. și fam.; despre oameni, despre sentimentele și acțiunile lor; adesea substantivat) **1.** Nebun, smintit. **2.** Dezmățat, destrăbălat, imoral. – **Des[1]- + șucheat** (reg. „smintit" < magh.).
DEȘUCHEÁT adj. v. *aiurea, aiurit, bezmetic, corupt, decăzut, depravat, desfrânat, destrăbălat, deșănțat, dezmățat, imoral, impudic, indecent, necuviincios, nerușinat, obscen, pervertit, pornografic, scabros, scârbos, stricat, trivial, vicios, vulgar, zănatic, zăpăcit, zurliu.*
Ex : asta nu-l împiedica, fireşte, să aibă tot felul de aventuri **deşucheate**...

RAGLÁN *s.n.* **1.** Croială specială pentru paltoane și pardesie, caracterizată prin aceea că mâneca pornește chiar de sub guler. **2.** Pardesiu sau palton cu asemenea croială.

PARASCOVÉNIE ~i *f.* 1) *fam.* Vorbă goală; afirmație neserioasă; balivernă; palavră; fleac. 2) Faptă nesocotită cu urmări neplăcute, dar lipsită de gravitate; boroboață; năzbâtie; bazaconie. /Orig. nec. Ex: n-avem noi timp de asemenea **parascovenii**(fleacuri).

ININTELIGÍBIL, -Ă, *ininteligibili, -e,* adj. Care nu se poate înțelege; neclar, **neinteligibil**, confuz. Ex: judecătorul a repetat **ininteligibila** formulă.

PEHLIVÁN, *pehlivani,* s. m. **1.** (Înv.) Personaj comic (acrobat, jongler, saltimbanc, scamator etc.) în reprezentațiile de circ, la diferite serbări etc. **2.** (Fam.) Epitet dat unui bărbat șiret, șarlatan, escroc. 3. (Fam.) Om glumeț, mucalit, poznaș. – Din tc. **pehlivān.**

ȘOVINÍSM *s.n.* Naționalism extremist care are drept scop ațâțarea vrajbei naționale și a urii între popoare sau între naționalități conlocuitoare, propagarea rasismului și exclusivismului național.

ANODÍN, -Ă, *anodini, -e,* adj. Fără importanță sau valoare; fără urmări. Ex: cum am auzit apoi la Baia-Sprie că li s-a întâmplat altora, pentru aparențe de vinovăție mai **anodine**(şi mai neînsemnat) decât a mea.

JUBILÁRE, *jubilări,* s. f. Satisfacție însoțită de veselie mare; (rar) jubilație
A simți o mare satisfacție (exteriorizând-o), a se bucura din plin de ceva; a triumfa.

VICIÁT, -Ă, *viciați, -te,* adj. **1.** (Despre aer) Devenit impropriu pentru respirație; stricat, infectat, alterat. ♦ **Fig**. Depravat, desfrânat, corupt. **2.** (Jur.; despre acte, dispoziții etc.) Care a devenit nul (din cauza unor vicii). Ex: Numai la noi scriitori **viciați** de un entuziasm **frenetic** să adopte ideea că un individ pierzând privilegiile clasei sale, care fusese odată la putere, îşi pierde şi calitățile sale proprii, pe care nici nu le-a avut, ba chiar decade biologic.

SCUÁR, *scuaruri,* s. n. Mică grădină publică aflată de obicei la o încrucișare de străzi sau în mijlocul unei piețe. EX: ... bătr'ni cu fălcile tremurânde vegetând prin **scuaruri**.

FRENÉTIC, -Ă *adj.* În stare de frenezie; cuprins de o pasiune violentă. Ex> viciat de un entuyiasm **frenetic**...

BONÓM, *bonomi,* s. m. **(Livr.)** Om blând și credul, cu gusturi și purtări simple.
BOÉM[2] **~ă (~i, ~e)** *și substantival* Care duce o viață dezordonată și **fără griji**. EX: Poetul, un ins înal ca o prăjină, semănând cu o barză, bucureştean, avea parcă tot timpul un saracasm pe buze, dar un sarcasm **bonom (credul)** sau mai bine zis **boem(fără griji)** ca şi când nu putea uita cafenelele şi viața literară di care fusese smuls fiindcă fusese prieten cu doi critici țărănişti care îl cultivau.

CNUT, *cnuturi,* s. n. Bici făcut dintr-o curea de piele sau dintr-o funie, uneori cu multe sfârcuri prevăzute cu alice de plumb în vârf; nagaică. – Din rus. **knut.**

STRELÍȚ, *streliți,* s. m. Pedestraș dintr-un corp special de infanterie din vechea Rusie, recrutat dintre orășeni și având de obicei funcții polițienești. – Din rus. **streleț.**

ABRUTIZÁT, -Ă, *abrutizați, -te,* adj. (Care a devenit) insensibil, care și-a pierdut însușirile morale, specific umane; insensibil, brutal. — Ex: cu un glas voit abrutizat...

PREMONITÓRIU, -IE, *premonitorii,* adj. (Med.; despre simptoame) Care precedă o anumită boală; cu caracter de premonitie, prevestitor. Ex: Sfâşierea pe care o simţisem în maţe era **premonitorie**, căci, iată, acum nu o mai concepeam...

MALÍȚIE, *maliții,* s. f. (Livr.) Înclinarea de a fi malițios; răutate, malițiozitate. ♦ Vorbă, atitudine, glumă răutăcioasă. Ex: Cred că era mai degrabă în întregime stupid, fără să-i lipsească o vagă, dar tot tâmpă **maliție**.

Si in genere, ce e casatoria? Sursa de epuizare a ceea ce e mai bun in tine, credinta in rostul vietii, in idealul ca omul e incomparabil.
Glas gâtuit

Şolduri *scabroase*

Cum crezusem sub imperiul(influențat de, dominat de) unei gelozii derezonabile(nesăbuit) şi disproporționate... **IMPÉRIU**, *imperii,* s. n. **1.** Stat monarhic care are în frunte un împărat; împărăție. **2.** Teritoriu cuprinzând un stat dominant (marea metropolă) și posesiunile lui coloniale. **3.** (În loc.) **Sub imperiul... = dominat, influențat de..., determinat de...** **DEREZONÁBIL, -Ă** *adj.* nesăbuit, nesocotit, prostesc.

Voce casantă **CASÁNT, -Ă,** *casanți, -te,* adj. Care se sparge sau se sfărâmă ușor; **fragil**, casabil.

Mişcare *abjectă* **ABJÉCT, -Ă,** *abjecți, -te,* adj. Care comite fapte reprobabile; ticălos. ♦ **Care inspiră repulsie, dispreț; josnic, netrebnic, mizerabil.**

Acuzații ***abjecte****...*

Îmi răspunsese implacabil
Dicernământul lui era **atrofiat**
importantă din **rațiuni** personale
Şi **glomerule** de sudoare
Sîntem **simulacre** de ireal, la rîndul lui un simulacru
Evenimen tele din Ungaria anului 1956 nu **reverberează** decît **tangențial** în România.

Marin Preda a citit pe Samuel Butler şi pe Heidegger.

CITATE:

„Dacă omul ar acorda morții măcar un minut pe zi de meditație, conflictele în care ar fi implicat şi-ar micşora importanța şi soluțiile cele mai rele l-ar speria mai puțin, ar fi oricum mai îndrăzneț şi s-ar bucura mai mult că există. Suntem însă făcuți să nu putem concepe în noi înşine că am putea muri, să simțim adică, nu doar să gândim, că murim în minutul acela, că totul s-a sfârşit, fiindcă astfel ştim prea bine că într-o bună zi va trebui să pierim. Ei, da, gândim, dar această bună zi o să fie cândva, nu acum, până atunci, ehe, mai e!şi continuăm, pizonieri ai forței noastre vitale, să mărim nemăsurat, cu secretă şi puternică luptă, gesturi şi cuvinte care ne chircesc sufletul.”

Numai foamea şi pierderea libertății pot degrada o ființă umană.

Marx nu scrie nicăieri că trebuiesc urmăriți oamenii, ci desființat doar sistemul, regimul capitalist.

„***Curiozitatea*** e cea din urmă care ne părăseşte, ba chiar nu ne părăseşte deloc, ne însoțeşte pînă în ultimele clipe ale vieții, cînd suntem curioşi să vedem: ei, cum murim?”

Nu le păsa şi nu intra în calculele lor că un om care n-are ce declara seamănă tot atât de mult cu unul care are.

Aceşti securişti nu erau expresia aspirației acelor manifestanți într-o lume mai dreaptă, apăruseră ca o anomalie stranie, ca un virus nociv într-o societate fără experiența revoluțiilor, ci mai mult cu aceea a revoltelor repede reprimate în sânge. Vol II, p. 9.

„Deci nevasta se înşeală şi se păstrează."

Suprimarea libertății mele nu avea urmări în conştiință, ci în instincte, ca la sticleți, care îşi bagă gheara în gât dacă îi închizi în colivie.

Micu avea dreptate, aveam şi eu ce pierde în închisoare, aveam de ce mă teme. Nu convingeri politice, ca el, ci convingeri mai adânci, că lumea mi-e prietenă şi că floarea gândirii mele ar putea fi de folos cuiva.

Toți oamenii se nasc cu puşin nihilism în ei: este partea de revoltă irațională a ființei împotriva puterii condițiilor care o înlămțuie încă din faşă şi nu o eliberează decât în moarte. Priviți chipul unui prunc înfăşat, şi o să vedeți cum apare pe el suferința că i se paralizează astfel mişcările lui libere, trăsăturile lui inocente se crispează de revoltă şi neputință. Şi el încă nu ştie nimic, dar mai târziu va fi silit să afle, începând din şcoală, trecând prin căsătorie, prin robia zilnică a luptei pentru existență, că totul îl înlănțuie, ierarhia socială, nedreptățile oricărei orânduiri, imperfecte de la natură, legile dezvoltării economice, condițiile de existență ale țării sale în relație cu alte țări, care adesea dau naştere la războaie, unde e trimis, el sau copiii lui să lupte şi să moară. De aceea ia parte adesea cu frenezie la revolte, răscoale şi revoluții, când vrea să nimicească toate acestea. Caracteristica sufletului uman e aspirația spre libertate, dar sensul vieții tot nu-i apare cu limpezime: da, libertatea totală, dar ce să faci cu ea, dacă într-o zi trebuie să mori? Scriitorii ruşi au numit asta „blestemata chestiune insolubilă". Şi pe această ispită a lui *nicevo* (nimic), apare *sil* (putere), şi îl prinde în **arcane** (**ARCÁN ~e** *n.* Laț pentru prinderea sau priponirea vitelor. ◊ **A prinde cu ~ul** a lua și duce pe cineva cu forța. /<tat. *Arkan*). Şi atunci se supune, si ca să-şi ascundă înfrângerea, îl acceptă pe *sil* cu fanatism, lăsându-se umilit şi martirizat, umilind şi martirizând la rândul lui pe alții şi, dacă s-ar putea, întreaga lume.